

VIII.

Az apostolok soknyelvü beszéde.

PÜNKÖSTI.

Alapige: Csel. 2, 1—8.

A pünkösti történetnek leírása, melynek egy részét az apostolok Cselekedeteiről irt könyvből az imént elolvastam, és a mely csaknem minden pünkösti beszédnek tárgya szokott lenni, azokhoz a leírásokhoz tartozik, melyekben a szép a csodálatossal párosul. A szent lélek és ennek sebesen zugó széléhez hasonlított elterjedése, a tüzes nyelvek és ezeknek álmélgodásra ragadó tehetsége; majd később a Péter prédikálása s ennek most már csaknem hihetetlennek tetsző térítési ereje: mind oly események, melyek ma szintugy magokra vonják az emberek figyelmét, mint az első pünkösztör; sőt talán azt is állithatom, hogy minket most a képes leírás, melynek hitelt kell adnunk, szinte nagyobb mértékben bámulásra ragad, mint akkor maga a történet ragadott volna; mert igen sok dologgal vagyunk mi úgy, hogy ha szemmel látott tanui vagyunk, vagy rajtunk történik meg egy s más változás: mind az oly természetesnek tűnik fel, hogy alig tartjuk megjegyzésre méltónak; ellenben pedig, ha csak elbeszélés vagy olvasás után jövünk valaminek tudására: sokszor a legközönségesebb dolog is hihetetlennek tetszik. Ki csodálkozik közülünk azon, hogy a nap minden reggel megvilágosítja földünket? hogy ugyan az a nap, melynek télben nincs annyi ereje, hogy künn a szabadban egyetlenegy fűszálat megmentsen a fagytól, nyárban zöld lombokkal koszoruzza fel az erdőket, illatos virágokkal ékesíti meg a me-

zókét? Senki, s hogy is csodálkoznék? hiszen mind ez oly természetes dolog, a mit újra meg újra látunk és tapasztalunk. De beszéljük el egy világtalannak a például felhozott természetes dolgot; mondjuk el neki minő változásokon megy keresztül földünk 365 nap alatt; igyekezzünk oda emelni lelki tehetségét, hogy képzelni tudja azt, a mit mi látunk: s higgyétek el, lesz annyi csodálkozni való oka az előttünk természetes dolgon, mint nekünk a pünkösti történeten. Ki csodálkoznék közülünk azon, hogy mi 25—30 betű segítségével gondolatainkat, érzéseinket leirhatjuk? hogy a távirda által tudósításainkat a szélnél is sebesebben elküldhetjük a föld legtávolabb eső helyére? Senki; mert vagy magunk tudunk írni és olvasni, vagy legalább szemeinkkel meggyőződhetünk a kézírásnak úgy, mint a távirásnak lehetőségéről; pedig szinte ebben is van annyi csodálkozásra méltó, mint az apostolok soknyelvű beszédében. S hány ezekhez hasonló példát lehetne felhozni a természetből úgy, miut a történetből és a társadalmi életből, a hol valami csak azért nem lep meg, mert hozzá vagyunk szokva, mert velünk és rajtunk történik. Azonban az ilyen példáknak felkeresését rátok bízva, én visszatérek a pünkösti leíráshoz.

Egy rég-várt ohajtás, egy még az ó-testamentomban eléforduló és az áldozó csötörtöki szent történet alkalmával megújított ígéret teljesedett be Jézus tanítványain, az apostolokon, az első pünköst alkalmával. A szent lélek, melytől oly sokat vártak, mely az értelem világának világosságot adó napja kellett hogy legyen, e napon szállott az apostolokra, s mint a villanyos folyam a tárgyat, a mivel összeköttetésbe hozzuk, megmelegíti, mozgásba hozza: úgy a szent lélek ereje is az apostolokat a tudomány iránt, melyet Jézustól tanultak, s a melynek megértésére lőn elküldve a szent lélek — buzgókká tette, terjesztésire ösztönözte, s mint a tűz először csak a legközelebb fekvő levegőréteget melegíti meg, s ez, a kapott meleget tovább adva, lassan lassan a szoba

legtávolabb eső szegletébe is elterjed: úgy az apostoloknak szent hevülete, melyet az első pünköstkor nyertek, először csak a Jeruzsálembe gyült népeket s ezután a távolabb levőket is annyira áthatotta, hogy ma már nehéz volna elsorolni mindazon népeket és tartományokat, melyek a szent lélek hathatós erejét meghatározott időhöz való kötés nélkül érzik, s annak munkássága által minden szépre, jóra és igazra hevülni tudnak; mert azt hiszem nincs közöttünk senki, a kinek mondanom kellene, hogy a szent lélek nem egyéb, mint az Istennek jóra vezérlő lelke, mely az első pünköst óta már sok keblet megszállott és a melynek erejét mi is érezzük, valahányszor nagy és nemes tettek végbevételére határozzuk el magunkat.

Azonban ha ilyenformán mindnyájan egyet is értünk a szent lélek értelmezésére nézve, ha annak az emberekre gyakorolni szokott befolyását elismerjük, sőt sokszor épen tapasztaljuk is, mindazáltal mégsem titkolhatjuk el csodálkozásunkat, mely a szent léleknek oly szokatlan módon leirt elterjedése s a miatt támadhat keblünkben, hogy a szent léleknek oly erő van tulajdonítva, mely szerint az apostolok kinek-kinek saját nyelvén beszéllettek, a mi első tekintetre mindenesetre feltűnő lehet. Ezért mai beszédem tárgyául a pünkösti történet leírásának bővebb kimagyarázását tűztem ki, s mivel a csodásnak tetsző eseményt megfoghatóvá és érthetővé szándéksom tenni előttetek, becses figyelmetekre — hiszem — számot tarthatok.

Mikor a pünköst napja eljött volna és a tanítványok mindnyájan együtt volnának, akkor nagy hirtelenséggel lőn az égből, mint egy sebesen zugó szélnek zendülése, mely eltelé az egész házat, a melyben ülnek vala és megte-
lének mindnyájan szent lélekkel. E leírás szerint k. ai! a szent léleknek megjelenése — a mint ti is könnyen

kivehettétek — kissé csodálatos módon kellett hogy történjék; a mi ama feltétel után, hogy mi a szent lélek alatt nem valamely személyt vagy tárgyat értünk, a mely zajt vagy zugást okozhasson, első tekintetre érthetetlenek, kimagyarázhatatlannak tűnik fel. Azonban meg kell jegyeznünk, hogy e képes kifejezésre, melyet ez evangélista a pünkösti történet leírására használ, főként az ünnep megszentelésének célja adott okot. Ugyan is a zsidók a pünköstöt a törvényadásnak, a nemzeti átalakulásnak emlékezetére szokták volt megülni; ezt a napot úgy nézte közülök mindenki, mint a nemzet második születésnapját; és méltán; mert a törvények a nemzeti életre nézve hasonlóak az épületnél megkivántató alapkövekhez; valamint ezeknek szilárdsága szokta meghatározni az épület tartósságát: úgy a nemzeti életben is a törvények jóságától függ a nemzeti jóllét; és a hol törvények nincsenek, a hol meghatározott rend és cél nélkül tesznek és vesznek, megállapított szabály nélkül kérnek és mérnek, ott hiába keressük a közboldogságot; mert ha tán a szerencse egyeseknek így is kedvezhet: a nemzetnek, mint egésznek, boldogságát csak a jó törvények adhatják és adják is meg; azért egy oly zürzavaros állapot után, mint a minőben a zsidók voltak Mózes előtt, minden nép az újjászületés napjának tekintheti a nemzeti törvények megadását s ügyeinek e törvények szerinti elrendezését. De valamint a gyermek egy néhány év múlva kinő a rászabott köntösből, így a törvények is a századok hosszú során elavulnak s ha viselésök egyszer alkalmatlanná válik a népre, azt fegyverrel sem lehet többé rákényszeríteni. Így jártak a Mózes törvényei is; voltak pulyaszülöttek, a kiknek még a régi köntös is jó volt, a nagyobb rész azonban kinőtt belőle, s használhatatlanságát felismerve, számba sem vette; ezért a proféták, a nemzet oraculumai, egy jobb jövőről álmadoztak, midőn a törvény a nemzet kívánataihoz szabva, új alakban ismét feléled, s minden népekre elterjed, s ime a várva várt

idő a pünköst napján be is következett. Az új törvények, az evangélium ildomos törvényei, életbe léptek. Ha már meg-gondoljuk, hogy Mózes a Sinai hegyről mennydörgések és villámlások között küldötte le a régi törvényeket a népnek: akkor a Lukács evangélista tudósításaiban könnyen ráismer-hetünk a hasonlóságra, mely a régi törvénynek és az evan-géliumnak, mint új törvénynek megadása között létezik; mely szerint a szent lélek elterjedése az akkori környüállásokhoz képest kissé szelidebb módon szintén égi zengedések között történik; minél fogva a szent léleknek sebesen zugó szélhez hasonlított elterjedésén nem kell egyebet értenünk, mint egy képes kifejezést, melyet az evangélista azért használt, hogy a nép a régi törvények adására visszaemlékezve, az újnak égi származását — más szókkal jóságát, szintén elismerje s magát azokhoz alkalmazni köteleességének tartsa.

A pünkösti történet leírásából továbbá látjuk, hogy az apostolok szent lélekkel megtelve szólani kezdenek, még pe-dig úgy, hogy azok, kik ez alkalommal különböző tartomá-nyokból Jeruzsálembé összegyültek, mindnyáján saját nyelv-ekre ismertek s álmélkodva kiáltának fel: Nemde nem Galiléusok-e ime mindnyáján ezek, a kik szólnak; mi módon vagyon azért, hogy halljuk őket, a mi tulajdon nyelvünkön szólani, a melyben születettünk? Nagyon tévednénk ai! ha azt gondolnók, hogy e leírás szerint az apostolok zsidónak zsidóul, görög-nek görögül, s ha mi ott lettünk volna, nekünk magyarul be-széltek volna, feltéve, hogy egy magyar sem volt közöttök; én legalább nem tudom elképzelni, mi módon lehetne az, hogy a ki közülünk például görögül egy szót sem tud, egy-szerre csak elkezdjen görögül beszélni. Ezzel azonban sem az Isten mindenhatósága felől nem kétkedem, sem a szent irás hitelességéből semmit levonni nem szándékom; de a mig valaminck értelmes magyarozatát adhatom, addig soha sem folyamodom a csodák kényelmes sátra alá, ügyvédül kérni

fel magamnak a vak hitet. Mire nézve e kifejezést: más nyelveken szólani, igyekszem nektek is megmagyarázni.

Tudva van, hogy a zsidók a magok nyelvét tartották legelsőnek, legszentebbnek, a mire annyival inkább jogosítva voltak, mert ez volt úgyszólván kezdetben a közlekedési nyelv az Isten és az emberek között; az az: a vallási tisztább fogalmak először zsidó nyelven voltak kifejezve; ezen zengette el Dávid hárfája magasztos énekeit; a proféták tollaira ezen jöttek az isteni ihletésű ígéretek; szóval a zsidónyelvet, mint vallási nyelvet, abban az időben 'diplomatiai nyelvnek lehetett tekinteni. Innen ezt a nyelvet minden más nyelvek törzsökének tartották — s vannak ma is a kik annak tartják — s ha azt akarták kimondani, hogy a mi törvényünk minden bölcseséget magában foglal, így mondták ki: az Istentől jött beszéd 70 nép nyelveire oszlott szét: a mi alatt azt kell értenünk, hogy az ők törvényeik sokféle magyarázhatók, s mindenik írástudó kereste annak igaz nyelvét vagy igaz értelmét; minthogy a nyelv alatt nem csak a szóló eszközt, s annak bizonyos megszokás utáni működését, hanem a gondolatoknak és érzéseknek kijelentését is lehet és kell is értenünk; ezért mondjuk, hogy ez az ember a barátság, másik az irigység, egy harmadik a szeretet, egy negyedik a gőg nyelvével vagy nyelvén beszél, jóllehet mindezek a különböző érzések egy és ugyanazon nyelven kifejezhetők. A ki már a törvénynek mindenik értelmét tudta, azt 70 nyelven szóló férfinak nevezték. A törvénynek ilyen sokféle magyarázása, külön nyelvü, vagy különböző értelmű felekezetekre osztotta a zsidókat, melyeknek egyesítését az Isten lelke által remélték. S ime az ohajtott idő a pünköst napján be is következett; a szent lélekkel megtelt apostolok szólani kezdének, s beszédjök a különböző értelmű népek értelmével megegyezett, mindenik nép ráismert született nyelvére; azaz: a Jézus tudományában, melyet az apostolok a pünköst napján szent lelkesedéssel hirdetni kezdének, kiki

saját érzéseire, saját nyelvére ismer; minélfogva az apostolok soknyelvű beszédén nem kell egyebet értenünk, mint azt, hogy a Jézus tudománya az emberek különböző gondolkozás-módjával, ohajtásával megegyezett; más szókkal: a keresztény vallás az emberiség anyanyelve lett. Lássuk ezt most bővebben.

Mindnyájan emlékezni fogtok azon korra, midőn gyermekéveitekben szülőitektől vagy tanítóitoktól egy s más dolgnak elállása, származása után tudakozódtatok, vagy ha ez nem jut eszetökbe, akkor mindeniteknek van módja itt vagy ott hallani kérdéseket, melyek csaknem önkénytelenül támadnak a lélekben, mihelyt valaki gondolkozni kezd s a körülötte levő tárgyakat figyelemmel vizsgálja. Honnan vagyok én? Hogy lettek a föld, az ég, a nap, hold és a csillagok? Ki az, a ki mindezt elállította? Minő erő tartja fenn? s ezekhez hasonló kérdések annyira a lélek tulajdonságaihoz tartoznak, hogy nem is képzelek embert, a ki ezeket magának fel ne tette volna. Ekkor a keresztény vallás, a soknyelvű tanító, ölébe vesz, okról okra menő kérdéseinkre rendre megfelel: elmondja, hogy az Isten az, a ki teremtette a világot, ő ad mindeneknek életet és lehetet. Csel. 17, 25. Ő általa élünk, mozgunk és vagyunk. Csel. 17, 28. Ő tőle, ő általa, ő benne vannak mindenek. Róm. 11, 36. És midőn e feleleteket halljuk, midőn értelmöket megvizsgáljuk: úgy tapasztaljuk, hogy a vallás a mi anyai nyelvünkön szól mihozzánk, hogy tanítása a mi gondolkozás-módunkkal megegyezik. Igen, mert hát mutassatok nekem bármely nemzetből csak egy embert, a ki magába szállva tagadni merje egy főerőnek, egy Istennek lételet, hiszen az ő ereje tükrözik vissza az egész mindenségben, az ő hatalma tartja össze a számtalan világokat, az ő parancsszavára lesznek mindenek.

Majd tovább a gondolkozó lélek fokkonkénti kifejlődésével az ember keblében ismét más kérdések támadnak. Mi-

után mind az, a mi tapasztalatunk körébe esik, azt bizonyítja, hogy nincs semmi bizonyos cél nélkül teremtve, hogy a természeti tárgyak mennyen és földön összeköttetésben állanak, egymásnak kifejlődésére kölcsönösen befolyanak, azt elémozditják: önként következik, hogy az embernek is célja, rendeltetése kell hogy legyen e földön. De miben áll az ember rendeltetése? Vajjon megfelelünk-e mi életünk céljának, ha csak minmagunkat szeretjük, ha csak önérdekből teszünk a mit teszünk, s a közdolgok iránt közönyösök maradván, törekvéseinknél számításon kívül hagyunk minden magasabb eszmét, minden szentebb célt? Ilyen s hasonló kérdések alkalmával a keresztény vallás — a soknyelvű tanító — ismét magához hív, szivünkbe írja ama két nagy parancsolatot, hogy szeressük a mi Urunkat Istenünket, teljes szíyünkéből és minden erőnkéből; szeressük felebarátunkat mint önmagunkat. (Máté. 22, 37); int: hogy ne nézze kiki mind a maga hasznát, hanem minden ember a mások hasznát is nézze. (Fil. 2, 4.); előadja kötelességeinket, mely szerint, ha boldogok akarunk lenni, az igazságot kell keresnünk és gyakorolnunk. És midőn ez intéseket halljuk, midőn megvizsgáljuk: úgy találjuk, hogy a keresztény vallás a mi anyai nyelvünkön szól mihozzánk; mert mind az, a mire tanít, teljesen megegyezik a lélek nemesebb hajlámaival. Igen ai! mert nem képzelek olyan embert, a kinek keblét habár rövid időre is, át ne járták volna az erkölcsi érzések, a ki át ne látta volna azt, hogy az élet nem heverő tőke, hogy ennek kamatoznia kell a közjóllét, a közboldogság, az egész emberiség számára, ez pedig nem történhetik másképen, mintha hiven teljesítjük azt, a mire erkölcsi érzésünk kötelez; megtesszük azt, a mivel Isten és embertársaink, vallásunk és egyházunk, hazánk és nemzetünk iránt tartozunk.

Azonban a mindennapi tapasztalás másfelől azt mutatja, hogy a boldogság sokszor a legnagyobb igyekezet mellett

sem áll arányban a kötelesség teljesítésével, hogy törekvőseinknek nem mindig látjuk kívánt sikerét; mintha néha a körülmények is ellenünk szegülnének, mintha az egész élet ellentétekből állana. Hiszen hányszor nem történik meg, hogy midőn ma a boldogság tiszta napfényénél az öröm vidám poharát üritjük, holnap már a nagy veszteség bánatos fellegei borítják el lelkünket s a fájdalmak miatt keserű könnyeket hullatunk!! Hányszor nem történik meg, hogy míg e perczen az egészség rózsás ujjaival simogatja arcunkat, a másikon már a betegség üti fel arra halvány bélyegét?! Most megelégedettek vagyunk, mert mindenünk van, a mivel helyzetünket kényelmessé tehetjük; majd egész táborral ránk rontanak az élet szükségéi s egy falat kenyérért szomszédaink ajtaján kell hogy kopogtassunk. Vágyainkat, ohajtásainkat most a szerencsének legbiztosabb szálai kötik szívhöz, s a jó remény nagyító üvegén nézünk jövőnkbe; majd ismét elfoszlanak a szerencse szálai, jó reményünk nagyító üvege pedig a csalódás durva kövein darabokra törik, s a jövő rémes képeivel jó felénk. Ki magyarázza meg ezt a sok változást? Ki adja és veszi el az örömet és bánatot? Miért van az, hogy családi, polgári és nemzeti életünkben még kötelességeink hű teljesítésével sem biztosíthatunk magunknak állandó jóllétet; hogy a megpróbáltatás napjai sokszor oly hosszasan tartanak? Ilyen és hasonló kérdések nem egyszer támadnak keblünkben, kétségek közt hánykodó szívünk pedig megnyugtatót, feleletet vár és keres, s ekkor ismét hozzánk jó a keresztény vallás — a soknyelvű tanító — mondván: Szerelmeseim, ne rémüljetekek meg, mint idegenek ama tűz által való kísértéstől, mely ti rajtatok leszen a ti megpróbáltatásokokra. 1. Pét. 4, 12. Az Isten igaz és nem hagy titeket feljebb kísértetni annál, a mint elszenvehetitek, sőt a kísértettel egyetemben a szabadulásra útat nyit. 1. Kor. 10. 13.

Az Isten tetszése szerént ad örömet vagy bánatot, de a kik őtet szeretik, azoknak mindnek egyiránt javokra lesznek. És midőn mi ezeket halljuk, midőn megvizsgáljuk: ugy találjuk, hogy a keresztény vallás a mi anyai nyelvünkön szól mi hozzánk; mert ez az, a mit szívünk keresett. Igen ai! a keresztény vallásnak ezen tanításai eloszlatják aggodalmainkat, megkönnyítik bánatunkat, bekötözik sebeinket, elhallgattatják ajkainkon a panaszt, lelkünket megkönnyebbitik, mi szabadabban lélekezünk, s megnyugtatta hallhatjuk tovább azt a nyelvet, mely szívünknek érzéseit tolmácsolja, a melyben születünk..

A hosszadalmasság kikerülése tekintetéből mellőznöm kell azt a számtalan kérdést, melyekre a keresztény vallás hasonlóan a mi anyai nyelvünkön felel meg; egyet azonban még sem hagyhatok megemlítés nélkül. Mi fog következni az élet után? Vajjon életünk határa csak a temetőig terjed, vagy még a siron túl is folytatjuk azt, a mit itt elkezdettünk? Vajjon azzal maradunk, a mit itt élveztünk és szenvedtünk, vagy egykor tetteink után érdemünk szerént nyerünk jutalmat és büntetést? Nem, ez ránk nézve nem lehet mindegy; s mentől inkább megvagyunk győződve a felől, hogy az Isten igazságos, annál inkább szívünkhöz tapad egy jövő életnek elősejtelme. Oh ha ez elősejtelmet nem zavarnák meg a felmerülő kétségek; ha a lélek e reményében nem ingadozna, mintha maga magának sem hinne! Kihez folyamodjunk hát feleletért?... Ime a keresztény vallás — a soknyelvű tanító — ismét magához int, s a hit szavaival igéri nekünk a lélek halhatatlanságát: elmondja, hogy mindnyájunknak meg kell majd jelenni egy ítélő szék előtt, hogy kiki elvegye jutalmát annak, a mit cselekedett; hogy részesei leszünk ama dicsőségnek, melyet az Úr az őtet szeretőknek készített. És midőn ezeket halljuk, midőn megvizsgáljuk: ugy találjuk, hogy a keresztény vallás a mi anyai nyelvün-

kön szól mi hozzánk; mert ez a mi szívünknek ohajtásával teljesen megegyezik. Igen ai! ha az élet nem csupa ellenmondás; ha a pillanatok, melyekben magunkat az Istenséghez legközelebb érezzük, nem hiu ábrándok, legszentebb érzéseink nem üres képzelődések: akkor mi polgárai vagyunk az élő Isten városának, a mennyei Jeruzsálemnek.

Ha most az elmondottakra még egyszer visszagondolunk: látni fogjátok, hogy a pümkösti történetnek leírása semmi érthetlent, semmi kimagyarázhatatlant nem foglal magában. A szent lélek, az Istennek jóra vezérlő ereje az apostolokat a megismert igazság, a Jézus tudománya iránt fogékonyokká tévén, megkezdik annak terjesztését, beszédeiket a nép figyelemmel hallgatja, s abban kiki saját nyelvére ismer, a mi a fennebbiek szerint azt teszi, hogy a vallás tanításai minden ember érzéseivel, gondolataival és ohajtásaival megegyeznek, hogy a vallási nyelv az emberiség közös anyai nyelve. És ne gondoljátok, hogy e magyarázat után a pümkösti történet nagyszerűségéből valamit vesztené; nem, mert higyjétek el, sokkal nagyobb mesterség valakinek úgy beszélni, hogy beszédje mindenkinek értelmével és érzésével megegyezzen, mint valamit csak úgy szó szerint megértetni. Mindezek után pedig igyekezzetek ti is figyelemmel kísélni a vallás tanításait, hogy annak igazságait megismerve az élet minden változásai között azok szerint cselekedjétek, kötelességeiteket azok szerint hiven teljesítsétek, s hogy ezeket tehessétek, szenteljen meg az Isten mindnyájatokat az ő lelkének erejével. Ámen.

Ferencz Józsi,
kolozsvári pap.

IX.

Töredelmes Imák

HUSVÉT NAGY HETÉRE.

Szenved-e valaki ti köztetek? imádkozzék.

Jak. 5. 13.

Hétfőn reggel.

Szerető Atyánk a Jézus által! megihletődve borulunk le előtted, midőn megújult hetünk első töredelmes reggelén felnyilt előttünk a te házadnak kapuja. Egy hálasohaj emelkedik hozzád elsőbben is, hogy az éj bizonytalan órái között, midőn sötétség borította földünket, szerelmed karjain nyugodtunk, mi és szereteteink; s ime most a világosság, melyet te teremtettél, felmutatja azt a világot, melyben annyi teremtményekkel együtt élünk mi is, és a mely egyszersmind hatalmad, bölcseséged és örökévalóságod tüköre.

Szerető szent Atyánk! nem csak napod világa újult meg, hanem megújulva tündöklök kegyelmed is, megújítva hirdetésén az igazságot, hogy te ugy szeretéd e világot, hogy egyetlenegy szülött-fiadat érette adnád. És mi örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy imádjunk, félre tesszük világi gondjainkat, melyek ugy is sokszor csak nehezítik lelkünket az égiekhez való emelkedésben; megbékélünk te veled, hogy ne nyomjon az emlékezetnek sulya, s s hogy ha elközelg az időnek szentsége, melyben nekünk is, mint háladatos Izraelnek áldozni kell: legyünk megiga-